

A hentessegéd

Boldog lesz-e az apokalipszis?

Fotó: Dömötör Ede

A hentessegéd - Ollé Erik

Lehetne akár nemzetiségi alapon is megközelíteni Ladislav Ballek és Ondrej Šulaj *A hentessegéd* című darabját, hiszen egy szlovák családot tör össze apró darabjaira egy magyar hentessegéd – de teljesen fölösleges. Ugyanis nem magyar–szlovák nemzet csap össze a Komáromi Jókai Színházban bemutatott előadásban, hanem két kultúra, életfelfogás, világnézet, értékészlet, gondolkodásmód (ahogy tetszik). Még pontosabban: ezek kerülnek bele egy történelem nevű turmixgépbe, mi pedig az összetevők egymásnak feszülését, szétpréselődését és feloldódását nézhetjük végig, zeneszó közepette, ahogyan egy rendes apokalipszis esetében szokás.

Riečanékat betelepítik a városba, egész pontosan a családfő egy hentesüzletet kap – nem kell érte fizetnie, az övé lesz –, ami korábban egy magyaré volt. A magyarnak már nyoma sincs, helyesebben egyetlen nyoma van, a segédje, Lančarič, akinek a sorsát Riečanra bízta Dobřík, a javak osztásával foglalkozó hivatalnok. Riečan szerény, becsületes és dolgozó ember; nincs neki semmi baja Lančaričsal – pedig ő „egy magyar”, Dobřík erőteljesen sugallja is neki, hogy szabaduljon meg tőle –, miért ne maradhatna. S Lančarič meghálálja a gondoskodást: fellendíti az üzletmenetet, csak úgy dől a pénz, szinte megszámlálhatatlanul. Lančaričnak ötletei vannak – de partnert főként Riečan feleségében talál, aki gátlástalanul hajlandó Lančarič zavaros és nem föltétlenül törvényes, bár kétségtelenül ügyes, és a közeg adta lehetőségeket a végletekig kihasználó húzásait támogatni. A népviseletben, félelemmel és szégyellősen érkező Riečanné (és Eva, a lányuk) szeme nagyon is kinyílik a városi életfelfogásra. Az eltelt három év alatt mindent megtagadnak: legfőképpen mindazt, amit Riečan képvisel, aki érkezétkor pontosan ugyanolyan, mint távoztában. Mert távozás lesz a

végén: Riečan visszatér a faluba, oda, ahová jött – a család szétszakad, bár kérdés, hogy volt-e ez valaha is egy család.

Fotó: Dömötör Ede

A hentessegéd - Szabó Szvrcek Anita, Mokos Attila, Holocsy Krisztina

Fotó: Dömötör Ede

A hentessegéd - Bandor Éva, Fabó Tobor, Mokos Attila

Rastislav Ballek m. v. rendezése nem egyszerű feladvány. Válaszok helyett szorító kérdések bontakoznak ki az első felvonásban lassabban csordogáló, majd a második részben sűrű, világos vonalvezetésű, tüpontos dramaturgiával ábrázolt történetből. Apokaliptikus meserevüt varázsol a színpadra. Dalbetétek övezik a hétköznapi pokol kialakulásának stációit, miközben a pokol egyáltalán nem szemmel látható. Az csak úgy kialakul, ahogyan az élet hozza. Ballek gondosan pakolja egymásra az egymás előtti ismeretlenség, bizalmatlanság, az örök értékeknek mondott dolgok végleges elvesztésének egyes köreit. Juraj Gráfel díszlete egy hentesüzlet, egy kávéház, egy húsfeldolgozó és egy lakásbelső (nappali és étkező) rekvizitumait vonultatja fel, egymásba játszatra a térbeli síkokat. A metamorfózis nem szemmel látható – Gadus Erika m. v. kiváló jelmezei segítik a nézőt érzékeltetve az átalakulás fokát.

Miért is szól bele a történelem, a politika az emberek életébe? Kár, hogy a kérdést nem tehetjük be történelmi panoptikumunkba. Ballek találó formaválasztása mutatja, hogy nem vitrindrámáról, egy letűnt kor letűnt gondjairól szól az előadás, hanem az emberi magatartásról (tartásról és tarthatatlanságról) egy olyan közegben, amit nem az ember választ, hanem rákényszerítik. S ezzel így van mindenki, ennek tarthatatlan és abszurd voltát mutatja a hatalommal bíró hivatalnokot üldöző kérelmező kisemberek sora (Terry Gilliam Braziliájában van hasonló, a folyosón közlekedő főnök mögött mameluk ügyintézők sorjáznak végeleáthatatlanul), a folyamatosan szóló zongoraszó, a sanzonok, az a „dekadens haláltánc”, aminek legfőbb letéteményese Filadelfi: Ollé Erik alakítása az előadás kulcsa – a mindvégig jelen lévő férfit szinte szó szerint elemészt a kor. Filadelfi mindent belekiabál a világba, miközben semmit nem mond. Időnként tombol, időnként mozdulatlanul figyel, kiszámíthatóan váratlan, magába fordulóan extrovertált.

Itt nem dönt senki semmiről, itt mindenki egyszerűen oda *kerül*, ahol éppen van. Lančarič ezt a helyzetet kiválóan használja – természetesen a saját hasznára. De ő is képtelen a maga felállította szabályok szerint működni, a rendszer őt is bedarálja – Mokos Attila érzelemmentesen, már-már gépiesen hűvös embertelenséggel éli meg Lančarič figuráját: csupán túlélni akaró egyszerű embert mutat, aminek mélységében szigorú önzés és gátlástalanság áll. Bandor Éva önmagából kivetkőző Riečannéja groteszk színekkel, a realitás és a vaskos karikatúra között nagyszerűen egyensúlyozva jelenik meg, Tar Renáta Evájának személyiségét a szinte kizárólagos önzésből építi fel. Fabó Tibor Riečanja nyugalommal, önmagába fordulva, lakonikusan veszi tudomásul mindazt, amit rá mér a sors.

Fotó: Dömötör Ede

A hentessegéd - Fabó Tibor, Mokos Attila

Kár, hogy Ballek nem használja ki eléggé a társulat többi jelen lévő tagját is – beleférne az első felvonás lassabb tempójába, hogy még több szinten kibontható legyen az allegória, és így totális színházzá válhasson az előadás. Mindazonáltal az eredmény így is vitathatatlan: érvényes kérdések tucatjával távozunk az előadástól, a részvétlen hideg technokrácia lehetetlenségéről, a naivitás élheterlenségéről, a metamorfózis tettenérhetőségéről gondolkodunk, és még abban sem vagyunk biztosak, hogy bizonyosan boldogtalan-e az apokalipszis.

Ugrai István

www.7ora7.hu